„Van-e antagonisztikus ellentmondás a természetben?"

A marxista dialektika az ellentmondások két típusát tárgyalja: az antagonisztikus és nem antagonisztikus ellentmondásokét.

Sztálin leleplezte mindazokat a törekvéseket, amelyek a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet időszakában egy kalap alá igyekeztek venni olyan egymástól elvileg különböző ellentmondásokat, mint a dolgozó parasztok és munkások szövetségén *belüli* nem antagonisztikus és e szövetségen kívüli, a proletáriátus és a kulák közötti antagonisztikus ellentmondásokat. A nép ellenségei, a trockisták, akiknek az volt a céljuk, hogy megbontsák a munkás-paraszt szövetséget, a dolgozó parasztot és a munkásosztály közötti nem antagonisztikus ellentmondásokat antagonisztikusnak nézték, a buhárinisták pedig a proletáriátus és a kuláksági közötti ellentmondásokat úgy tekintették, mint nem antagonisztikus ellentmondásokat és propagálták a kulákokkal való szövetséget. Mindkét irányzat a kapitalizmus visszaállítására, a szovjethatalom likvidálására törekedett.

A leninizmus ellenségeinek szétzúzása során Sztálin továbbfejlesztette a marxista dialektikát és ezzel együtt az ellentmondások típusai kérdését is.

A marxista dialektika abból indul ki, hogy a szociális antagonizmusokat nem lehet öröknek tekinteni. Marx rámutatott arra, hogy a „... burzsoá termelési viszonyok a termelés társadalmi folyamatának utolsó antagonisztikus formái". Ugyanerre mutat rá Lenin, mikor megjegyzi, hogy az „... antagonizmus és ellentmondás nem egy és ugyanaz. Az első eltűnik, a második a szocializmusban is megmarad".

Sztálin zseniális munkája „A szocializmus közgazdasági problémái a Szovjetunióban" mind az antagonisztikus, mind a nem antagonisztikus ellentmondások lényeges, sajátos ismérveit adja. Az ellentmondások e típusai sajátos ismérveinek tisztázása nagy jelentőséggel bír a kapitalizmus és a szocializmus fejlődésének — mint két egymásnak ellentmondó fejlődésnek — megértésében. A szocialista társadalmi rendszer nem antagonisztikus ellentmondásai gyökeresen különböznek a kapitalista társadalom antagonizmusaitól.

Miben rejlik az antagonisztikus ellentmondások lényege a társadalom fejlődésében?

A kizsákmányoló társadalmak története bizonyítja, hogy a szociális antagonizmusokra a következő ismérvek jellemzők:

1. Az antagonisztikus ellentmondások kibékíthetetlenek, ellenségesek. Elkerülhetetlenül konfliktusokhoz, az ellentmondások szélsődleges kiéleződéséhez vezetnek, s csak erőszakos úton oldhatók meg.

2. Az új minőségi állapotba való átmenet, az újnak a régi feletti győzelme robbanás útján megy végbe, társadalmi forradalom útján.

3. Az osztályok antagonisztikus ellentmondásainak gyökeres megoldása lehetetlen a régi társadalmi rendszer erőszakos likvidálása nélkül.

Az antagonizmus ismérvei abból következnek, hogy a régi társadalom pusztuló ereje a politikai erőszak eszközeivel védi a rothadó társadalmi rendszert és a benne elfoglalt uralkodó helyzetét. Sőt, vereségük esetén a régi uralom visszaállítása érdekében nem riadnak vissza a harc erőszakos eszközeitől sem. A társadalmi antagonizmusok legjobb példájául a kizsákmányoló társadalmak alapvető osztályai: a rabszolgák és rabszolgatartók, a jobbágyok és földesurak, a proletárok és kapitalisták viszonya szolgál. Ezeknek az osztályoknak az érdekei — a termelő eszközökhöz való viszonyuk, a termelésben és a társadalomban elfoglalt helyüknél fogva — ellenségesek és kibékíthetetlenek.

E cikk, mint ahogy a címe is mutatja, nem a belső antagonisztikus és nem antagonisztikus ellentmondások kérdését akarja terjedelmében bemutatni, hanem a szemináriumok során felmerült jogos, de egyben hibás kérdésre akar választ adni: Van-e antagonisztikus ellentmondás a természetben?

A fent elmondottakból láthatjuk, hogy a marxizmus klasszikusai az antagonizmusról, mint társadalmi kategóriáról beszélnek. A szemináriumi hallgatók nagy része a természettudomány egyes ágait tanulmányozza. Konkrét tárgyuk ismeretének „korlátai" között az elvtársak sokszor ellentmondásba kerülnek a filozófiának az anyagra, a társadalomra, az emberi gondolkodásra érvényes, általános törvényszerűségei sajátos ismérveivel.

A marxista irodalomban az ellentmondások következő értelmezésével találkozunk:

1. Ellentmondás, mint az anyag belső tulajdonsága. Ez adja a fejlődés folyamatának a belső tartalmát.

2. Ellentmondás, mint társadalmi kategória.

A második nem mond ellent az elsőnek. Tartalmukban teljesen megegyeznek, de a társadalom ellentmondásait tanulmányozva, nem szabad megfeledkeznünk azok speciális sajátosságairól.

Nagy hibát követ el az, aki bármely speciálisan a társadalom területén módszertani jelenséggel bíró felfedezést mechanikusan a szervetlen természetre is rá akar erőszakolni. Az ellentmondások típusainak kérdésénél sokan abba a hibába estek, hogy az antagonisztikus és a nem antagonisztikus ellentmondásokat a természetre is érvényesnek gondolták. Azt állították, hogy a nem antagonisztikus ellentmondások itt is — tipikus esetekben — robbanás nélkül, az antagonisztikusak pedig robbanásszerűen oldódnak meg. Az analógia és a párhuzamosítás e módja nem vezet a marxista dialektikus módszer kérdéseinek feldolgozásához, gazdagításához. *Az ellentmondások típusainak ily széles értelmezése, a szervetlen természet jelenségeire való átvitele ahhoz a veszélyhez vezet, hogy a természettudományok speciális törvényszerűségeit a társadalmi jelenségekre hozzuk át és fordítva; a természet és társadalom törvényszerűségének mechanikus azonosításához vezet.*

Az antagonizmus fogalma a marxizmus-leninizmus klasszikusainak műveiben csak az osztálytársadalom meghatározott szociális ellentmondásainak és azok sajátos ismérveinek jellemzését szolgálják. Műveikben sehol sem találunk utalást az ellentmondások két típusa szükségszerűségére a természetben. A természettudomány nem szenved hiányt e megkülönböztetésben. A testek éles összeütközése, a fizikai hatás a mechanikában még ma is sokszor mint antagonizmus szerepel. Ilyen esetben azonban a réginek az újjal szembeni aktív ellenállásáról, méghozzá az anyagi erőszak speciális eszközei segítsége mellett, beszélni csak felületes, metafórikus értelemben lehet. *A természet jelenségeinek emberi tulajdonságokkal való felruházása idealizmushoz, az anyag tudattal való azonosításához vezet.* A természet és a társadalom jelenségeinek vizsgálatánál sohasem szabad megfeledkezni a dialektikus módszer következményeiről.

A marxista dialektikus módszer az antagonisztikus és nem antagonisztikus ellentmondások vizsgálatánál is *konkrét* történeti megközelítést kíván, feltételeik és fejlődésük szigorú figyelembevételét a szociális antagonizmusok és alapvető ismérveik vizsgálatánál semmiféle sablont, dogmatizmust nem szabad megengedni.

Marxizmus-Leninizmus Tanszék Filozófiai szakcsoport.

A Természettudományi Kar szakszervezeti vezetőségének választása

Egyetemünk Természettudományi Kara szakszervezetének életében fontos esemény játszódott le az elmúlt napokban: az új vezetőség megválasztása.

A TTK intézeteinek dolgozói taggyűlésre sereglettek össze a Béke-épület előadótermében, hogy az új szakszervezeti vezetőséget megválasszák. A lemondó szakszervezeti bizottság elnöke részletesen beszámolt a bizottság eddigi munkájáról. A Természettudományi Kar legfontosabb feladata a tanárképzés — mondta az elnök. — Ezért szükségesnek bizonyult a kísérleti jellegű tárgyakból, illetve ezek tudományos oktatásának eszközeiből kiállítást rendezni. Ennek fő célja az volt, hogy középiskolásaink megismerjék azokat a módszereket, amelyek segítségével szertáraik és gyűjteményeik rendszeres és tervszerű fejlesztését elvégezhetik. A kiállítás előkészítéséből a megbízott intézetek derekasan kivették a részüket. Kiemelkedtek lelkes munkájukkal Biczók Ferencné és Makai Lajos elvtársak.

A szakszervezeti vezetőség egyes tagjai a felvételi bizottságok munkájában is részt vettek. A felvételi vizsgák kapcsán nyert tapasztalatok összegyűjtését és feldolgozását a szakszervezeti bizottság most végzi.

Beszámolt a szociális eredményekről is. A kar dolgozói közül 28-an részesültek szakszervezeti segélyben, 4095 Ft. összegben. Az állami segélyalapból rendkívüli segély címén 86-an 27.862 forint összegben kaptak segélyt. Jelentős volt az üdültetések száma is, mert ebben az esztendőben 30 üdültetést tudtak biztosítani.

A kari bizottságok már több év óta szorgalmazták, hogy azok a dolgozók, akiknek egészsége munkahelyükön különféle ártalmaknak van kitéve, védőételt kapjanak. Jelenleg 45 dolgozó részesül védőétel juttatásban.

A szakszervezeti bizottság gondot fordított arra is, hogy a dolgozók ideológiai és szakmai képzéséhez elegendő könyv és folyóirat-anyag álljon rendelkezésre. Ennek érdekében a legtöbb újságot és folyóiratot megrendelte és a könyvtár-állományt mintegy kettőezer forint befektetéssel gyarapította. Igen jelentős esemény volt egy Sztaniszlavszkij-rendszerű Stúdió felállítása, melynek szervezésébe a Kari Bizottság is bekapcsolódott.

A beszámoló részletesen szólt a szakszervezetnek a párt és az állami vezetéssel való kapcsolatáról. Az Egyetemi és Főiskolai Pártbizottság, valamint a kari pártszervezetek komoly támogatást nyújtottak a szakszervezeti bizottság munkájához. A pártbizottság rendszeres útmutatást adott. Megjavult a kapcsolat az egyetem rektorával. Fodor Gábor elvtárssal is, akitől szintén fontos ügyekben nyertek támogatást.

Horvai Rezső elnök beszámolója után rátért a jövő évi munkaterv ismertetésére. A szakszervezeti bizottság elsőrendű feladata az állami vezetés hathatós támogatása az oktató és tudományos munka eredményes továbbfejlesztése érdekében. Hasonló fontosságú a kari dolgozók mindennemű szociális és kulturális igényének szemmeltartása.

Oktatási és nevelési kérdésekben a kari bizottság oktatási és nevelési bizottsága tagjai összegyűjtik a felvételi bizottságok tapasztalatait és beszámolnak a felvételi vizsgák eredményeiről. Az intézetek nem tanszemélyzeti dolgozói számára négyhónapos tanfolyamot rendez. A tanfolyam célja, hogy az érdeklődők elsajátítsák a fényképezés alapismereteit, amelyekkel az intézetek tudományos kutatómunkáját elő tudják segíteni.

Az üdülési keret betöltéséről úgy fognak gondoskodni, hogy a tárgyilagos elbírálás érdekében figyelembe veszi a bizottság a tanszékvezetők és a bizalmiak véleményét, illetve javaslatát. Tervbeveszi a szakszervezet a tiszai partfürdő férőhelyeinek kibővítését is.

Társadalombiztosítási kérdésekben meggyorsítják a segélykérések elintézését s azok jóváhagyása után havonként háromszor fogják az összegeket kifizetni. **Rendszeresen ellenőrzik az egyes munkahelyek egészségügyi viszonyait. Kéthavonként ellenőrzik az egyetemi napközi otthont és a bölcsődét.** Az intézeti társadalombiztosítási küldöttek rendszeresen folytatják a betegellenőrzés munkáját. Gondoskodik a bizottság arról, hogy a két hétnél tovább fekvő beteg dolgozó ajándékcsomagot kapjon. A TTK és a Bölcsészettudományi Kar közös ebédlőjének tisztaságát havonként ellenőrzi.

A bizottság emelni kívánja a színház- és mozilátogató dolgozók számát. Ennek érdekében a színházi évadban rendelkezésükre áll egy elsőemeleti páholy és hat földszinti ülőhely. Néhány előadás után a bizottság ankétot rendez a színházlátogató dolgozók számára a darab rendezőjének és néhány szereplőjének meghívásával. Így decemberben Gogoly: Revizor, és márciusban Schiller: Ármány és szerelem c. darabja után fog ankétot rendezni. A Bölcsészettudományi Kar szakszervezeti bizottsága kezdeményezésére, a TTK is bekapcsolódik egy hangversenysorozat rendezésébe. Ennek során félévenként 4 hangverseny kerül megrendezésre.

A bizottság fokozni kívánja a párttal való kapcsolat elmélyítését. Ennek érdekében a szakszervezeti bizottság havonként tájékoztatja munkájáról a kari pártalapszervezetet.

Az új vezetőség jelöltlistáját ja[illegible] alapján állította össze a bizottság. A szavazattöbbséget kapott jelöltek, mint az új vezetőség tagjai megkezdték munkájukat.

Pete István tanársegéd elvtárs levele

„KEDVES SZEGEDI EGYETEM!"

A „Szabad Nép" második oldalán a Megjegyzések c. rovatban igen sokszor rámutat egyes szervek — lélektelen, élő embereket, a dolgozók javaslatait semmibevevő — ügyintézési módjára. A „Szabad Népnek" ezzel az a célja, hogy egyrészről felhívja az illetékesek figyelmét a hibák orvoslására, másrészről pedig az olvasók táborát nevelje, s elejét vegye a hasonló esetek megismétlődésének. Az emberben szinte forr a düh, amikor látja e cikkek nyomán egyeseknek szinte embertelen magatartását a dolgozók ügyes-bajos problémái iránt, ugyanakkor látja azt is, hogy nevelési téren milyen nagy feladatok vannak még előttünk.

Véleményem szerint, helyesen cselekedne a „Szegedi Egyetem" is, ha hasonló rovatot nyitna.

Én mindjárt szeretnék elmondani egy többünket érintő kérdést, amely az illetékesek részéről közönnyel találkozik.

Mi, akik az egyetemen és a főiskolán oktatjuk az orosz nyelvet, tudásunk növelése céljából a Lenin Intézet Levelező Tanfolyamán képezzük tovább magunkat. Tisztában vagyunk azzal, hogy milyen nagy jelentőségű ez a lehetőség számunkra, s igyekszünk becsülettel ellátni ottani feladatainkat is. A tanfolyam vezetősége azonban nem úgy igyekszik a munkát megszervezni, hogy ez a szervezettség biztosítaná számunkra ugyanannak, sőt még jobb eredménynek a könnyebb úton való elérését. Itt a vizsgák idő beosztásának a helytelen voltát szeretném szóvá tenni. Három éve veszek részt az oktatásban, de a vizsgákat mindig olyan időpontra tűzték ki, amikor már előadásokat kellett tartanunk.

Miért nem lehet a vizsgákat olyan időpontra kitűzni, amikor még nem kezdődtek meg az egyetemi oktatások?

Miért kellett most például szeptember 15-én vizsgáznunk, amikor augusztus végén is tudtunk volna?

Miért csak három nappal előbb közölték a vizsga időpontját?

Mindezt elmondtam a tanfolyam vezetőségének, hibájukat egyrészről elismerték, másrészről pedig az volt a megjegyzésük, hogy augusztusban nem voltak vizsgáztatók.

Igen sokan a tanfolyam szegedi hallgatói közül államvizsga előtt állunk. Külön kérvényben kértük a minisztériumot és a tanfolyam vezetőségét, tegyék lehetővé számunkra, hogy az államvizsgát ne a tavaszi hónapokban — amikor ismét az előadásokkal párhuzamosan kell készülnünk a vizsgákra is —, hanem azok egy részét december, illetve január végén tehessük le, amikor nem vagyunk oktatói munkával elfoglalva. Véleményük szerint ezt azért nem lehet megcsinálni, mert még a pártörténet 2, illetve 4 utolsó fejezetét konferenciákon meg kell tárgyalni. Kérvényünkben kifejtettük (nyolc ember írta alá), hogy az általános siker szempontjából sokkal célszerűbb a hátralévő konferenciákat elhagyni, mert a 2, illetve 4 utolsó fejezetet egyénileg is el tudjuk sajátítani; (hiszen a tavalyi hallgatók az egész párttörténetet főként egyénileg dolgozták fel) s az államháztartás számára sem kifizető, hogy kétórás konferenciáért térítsen négyszer utiköltséget Pestről Szegedre. Kértük, küldjék meg sürgősen az államvizsga-tematikát, hiszen a tavaly végző hallgatók, akik előadásokon, szemináriumokon feldolgozták az anyagot, jóval a vizsga előtt megkapták. Vannak olyan hírek, hogy szakdolgozatot is kell készítenünk. Mikor akarja a tanfolyam vezetősége közölni velünk? Közvetlenül az államvizsgák előtt?

Miért nem lehet külön vizsgaidőpontot megállapítani az egyetemen és a főiskolákon oktató előadók számára?

Lehet, hogy nincs igazunk, de elvárnánk azt az illetékesektől, hogy ezt megmagyaráznák, vagy legalább válaszolnának kérvényünkre. Mi úgy érezzük, hogy ha figyelembe vennék javaslatainkat, sokkal jobb eredményt tudnánk elérni.

Szintén jobb eredményt érnénk el, ha a helyi egyetemi és társadalmi szervek foglalkoznának a levelező oktatásban résztvevő egyetemi dolgozók problémáival.

A Jogi Kar kultúrmunkájáról

Valljuk meg őszintén, hogy sokkal több gondot kellene fordítani a kultúrmunkára, mivel ez nagyban hozzájárulna hallgatóink kulturális színvonalának emeléséhez. A jelenlegi nivóról nem akarok bővebben beszélni, csupán példaképpen említem meg, hogy egy hangversenyen vagy irodalmi ankéton egyetemistát alig lehet látni. Mi ennek az oka? Mindenekelőtt az illető kar kultúrmunkájának rossz megszervezése, kulturális szerveinek elégtelen működése. Nézzük meg, hogy az a kultúrtevékenység, mely karunkon folyik, kielégíti-e az igényeket.

Kétségtelen, hogy valami fejlődést értünk el; például beszüntettük munkánk tervszerűtlenségét. Részletekig meghatározott munkaterv szerint dolgozunk. Így értük el azt, hogy kultúraktíváink nem a tanulás rovására végzik munkájukat.

PEDIG EZ A MUNKA ELÉG SOK IRÁNYÚ. Jelenleg nálunk színjátszó és népi tánccsoport működik, és most folyik énekkarunk szervezése.

Igen örvendetes új elsőéveseink bekapcsolódása, nagy lendülete, mely számtalan akadályon segített át bennünket. Ezek a fiatalok azzal a lelkesedéssel, örömmel, mely bennük van, a legnehezebb feladatokat is sikerrel fogják megoldani. Semmi akadálya nem lesz már ezután annak, hogy színjátszó csoportunk nagyobb igényű darabokat mutasson be. Ehhez különben módszerbeli feltételeink is megvannak. Amikor új darab színrehozására készülünk, mindig megbeszéljük a szereplőkkel, hogy mi a mű mondanivalója, milyen típusok a szereplői, és mikor, milyen körülmények között játszódik le a cselekmény. A színjátszó csoporton kívül működik karunkon egy lányokból álló táncecsoport is, melyhez szintén nagy reményt fűzünk, mert szakavatott vezetéssel végzi munkáját.

E KÉT KULTÚRCSOPORT SZÉP SZÁNDÉKAIT gyakran megtörik a nehézségek. Kevés és ritka a vidám jelenet, az egyfelvonásos színdarab. A táncosoknak alig állnak rendelkezésükre kellékek. Kultúrcsoportjaink értékéről klubestéken győződhettünk meg.

Sok kultúraktívánk szervezési munkát végez: mozi-, színház- és hangversenylátogatásra toboroz a szakszervezettel együttműködve. Eddig egy kollektív színház- és több filmlátogatást bonyolítottunk le.

JELENLEGI KULTÚRMUNKÁS HÁLÓZATUNK több mint ötven tagot számlál és ezekkel öröm dolgozni, mert akarnak! Viszonylagos jó munkánknak az a magyarázata, hogy a pártszervezettel a legszorosabb kapcsolatban vagyunk, amely szóval, tettel egyaránt támogat. Sőt a kultúrotthon bizottsággal is együttműködünk, mely anyagiakkal segít. Figyelmünk arra is kiterjed, hogy felvegyük a kapcsolatot egy ipari üzemmel. Meg kell azonban vallanunk, hogy az Egyetemi Népi Együttessel alig működünk együtt. Kapcsolatunk mindössze arra szorítkozik, hogy karunkról néhányan részt vesznek az együttesben.

Ha mostanában esténként valaki belép a Jogi kar épületébe, Rachmaninov Cisz-moll prelude-jét hallja felcsendülni, a „próbateremben" pedig színjátszóink, szavalóink készülnek lelkesen. Egy másik tanteremben táncecsoportunk gyakorol kipirult arccal. Mindenhol lázas készülődés... Hatalmas és egyben felemelő feladatot jelent a jövő félévi Jogász Fesztivál sikeres megrendezése.

További feladatunk az, hogy kulturális munkánkat olyan magas színvonalra emeljük, hogy valóban nevelni, művelődni tudjunk, s egy kicsit is hozzájáruljunk ahhoz, hogy hallgatóink minél műveltebbek legyenek.

JÁRMAI TIBOR
kultúrfelelős.

Megjelent

az Országos Béketanács kiadásában «Mi történt Triesztben» című külpolitikai füzet.

A kiadvány ismerteti és részletesen foglalkozik a trieszti kérdéssel. Megvilágítja az olvasó előtt, hogy az imperialisták hogyan akarták és akarják Triesztet a háború tűzfészkévé változtatni. A kiadvány tartalmán és szemléltető képein keresztül ismerteti azt a harcot, amit Trieszt két övezetének lakossága folytat Trieszt egyesítéséért.